

RENAȘTEREA

ORGAN NAȚIONAL-BISERICESC SĂPTĂMÂNAL

Abonamentul anual: 400 Lei.

Director: Dr. I. MATEIU

Redacția și Administrația:
Cluj, Strada Iuliu Maniu Nr. 36.

Cenzurat.

„Tată, am păcătuit împotriva Cerului și împotriva ta, nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău; fă-mă ca pe unul din argații tăi.“ Și s'a sculat și a plecat la tatăl său. Când era încă departe, tatăl său l-a văzut, a alergat de a căzut pe grumazul lui și l-a sărutat.

Luca 15, 19.

SF. LITURGHIE LA RADIO

„Sfânta Liturghie este partea principală a cultului dumnezeesc, culmea acestuia și centrul întregii vieți religioase a creștinului. Precum sacrificiul mântuirii este izvorul tuturor darurilor, așa și continuarea esențială a ei în sacrificiul Sf. Liturghii este centrul activității lui Hristos în biserică“...¹⁾

„Sfânta Liturghie formează centrul serviciului dumnezeesc ortodox; ea în acest serviciu e acel act prea important, la care credincioșii se adună în biserică spre a se împreuna în cuget și simțiri cu preotul... acel act, la care ei serbează pomenirea morții Domnului... acel act la care se arată Mântuitorul și Răscumpărătorul lumii credincioșilor Săi în mod real; căci la Sf. Liturghie se înfățișează întreaga dramă a arătării Domnului, a patimii, a morții, a învierii și a înălțării la cer a Lui“...²⁾

„Sfânta Liturghie conține tot ce biserica are mai prețios, religia mai sublim și credința mai mângâitor“...³⁾

^{1, 2, 3)} Mitrofanovici-Tarnavski, Liturgica Bis. Drept., pag. 448, 455 și 456.

Practica bisericii și tradiția vieții religioase creștine reclamă astfel cu drept cuvânt participarea credincioșilor la săvârșirea serviciului Sf. Liturghii. Iar această participare se cuvine să fie cu toată dragostea, devotamentul și pietatea corespunzătoare momentului. Nu numai participare cu sufletul, ci și participare reală, cu trupul în locașurile de închinare.

Între invențiile cele mai strălucite ale vremii, radio este fără îndoială cea mai de seamă. Lumea noastră modernă, care nici de altfel n'a prea arătat multă înclinare spre serviciile religioase și care este indiferentă față de senzul profund al acestora, întrebuițează radio, se folosește de această invenție minunată a secolului și în ce privește actul Sf. Liturghii. Mulți dintre intelectualii noștri ascultă cu plăcere cântările și predicele rostite în cadrele Sf. Liturghii. La biserică nu-și iau osteneala să se ducă, să fie prezenți cu trupul și sufletul la acest sfânt și înălțător act. Ei ascultă cu multă plăcere Sf. Liturghie la radio.

Este acum difuzarea cântă-

rilor și a cuvintelor rostite în decursul Sf. Liturghii prin radio o profanare? Promovează aceasta, trezirea conștiinței religioase la lumea noastră modernă, sau o îndepărtează și mai mult de religie?

Iată întrebările, la care o serie de reprezentanți ai Bisericii și Teologiei noastre ortodoxe au ținut de cuviință și de datoria lor să răspundă. Am putut constata însă că părerile acestora în mare parte se deosebesc unele de altele. Unii merg așa de departe, încât cer Sf. Sinod interzicerea difuzării slujbei Sf. Liturghii la radio.

Iată și modesta noastră părere în această chestiune.

Este evident că participarea reală a credincioșilor cu trupul și sufletul la săvârșirea Sf. Liturghii se impune. Și numai cazuri de forță majoră pot constitui motive binecuvântate de scuză, pentru absența de la acest serviciu dumnezeesc. Iar ascultarea la radio a Sf. Liturghii nu poate înlocui în mod serios participarea credinciosului cu toată ființa sa personală la desăvârșirea actului religios din biserică. Radio răspândește sunete și vorbe, nu însă și acte vizibile. Ori, după cum ne învață

doctrina noastră bisericească, acțiunea însăși din Sf. Liturghie constituie partea ei esențială. La radio poate atrage o cântare executată frumos, o cuvântare rostită bine. Actul în sine rămâne pierdut pentru credinciosul absent de la săvârșirea Sf. Liturghii în biserică.

Totuși n'aș putea condamna în mod categoric difuzarea Sf. Liturghii prin radio. Întâi, pentru că instituția aceasta prin reprezentanții săi este călăuzită de cele mai bune intențiuni, când voiește ca la o oră anumită, — ora obișnuită pentru serviciile religioase în toată lumea creștină, — să împărtășască auzitorilor săi, credincioși și necredincioși, părți alese din domeniul bisericesc și religios. Ea nu poate face mai mult, nu poate reprezenta și vizibil serviciul dumnezeesc, săvârșit în biserică; dar răspândește cel puțin cântări frumoase și cuvântări alese, desprinse din cadrele acestuia.

Ar fi fără îndoială o profanare, dacă instituția radio prin reprezentanții săi ar încerca să improvizeze serviciul dumnezeesc al Sf. Liturghii, să-l prezinte săvârșit de persoane nechemate, în condițiuni desonorante și nedemne pentru un

FOILETON

Mici studii istorice. Cevă despre Maramureș și Muncaciu.

IX.

Mulcom semn de deșteptare.

Spusesem mai sus că *mortificarea greco-catolică* a Maramureșului a n'ceput să dea (puțin) înapoi abia pe la anul 1860.

Pentru ca această serie de articole să aibă efectul ce li-l caut, voi reproduce acum o scriere, despre Maramureș, de la anul 1861, publicată de „Gazeta Transilvaniei“, anul XXIV, Nrul 42 și următoarele. De-a-tunci au trecut 72 de ani.

„Împrejurări din Maramația.

Mulți ani se desrotiră de pe fusul eternității, de când am bucuria de a ceti *Gazeta și Foata Dvoastră*, în care află cetitorul așa felurite și foloșitoare lucruri, corespunzătoare scopului. Pot zice cu drept, că mai din toate unghiurile locuite de Români se află în dânsele împărțiri, parte statistice, parte istorice, parte politico-naționale, nu-

mai despre Maramația nu află nimic deadreptul, ca cum poporul român de aici n'ar figura ca o parte însemnată și sănătoasă a națiunii române, ca cum ar dormi cu toții un somn letargic, *) pentru că acelea ce fuseră aduse nu demult înaintea publicului, sunt parte *mance*, parte din părerile necunoscătorilor scoase, și, cum am zice, numai *per tangentem*. Dar de cumva a fost cândva timp mai bătător la ochi și necesitate ne'cugiuravere de a ne încerca unii pe alții și a ne înțelege — prezentul e acela. Deci dară, barem că multe și felurite lucruri îmi zac pe masă, mi-am propus totuși, despre Români din Maramația a vorbi ceva, și despre stările noastre a împărțiși una și alta din cele mai interesante onoratului public cetitor.

1. Despre statul politic-național:

Cunosc a fi de lipsă a permite o scurtă descriere statistică.

În toată Maramația se află 170 comune cu coronatele opide dimpreună, în care locuiesc 180.000 de suflete. Dintre aceste sunt Ruteni 100.000, Maghiari 12.000, Evrei 8000 și Români cu cei din parochiile neresignate 60.000. Între Români 25.000

*) Aceasta-i mortificarea mărturisită chiar de Maramureșeni! G. B. D.

de suflete sunt *nobili*, ceilalți, după introducerea urbariului, asemenea de o stare bunișoară — și nobilii și foștii coloniști cu atât mai vârtos, cu cât au dus și duc o economie bine estinsă, mai ales cu prăsirea vitelor, oilor și caprelor. În toată primăvara vând oi cu miile la negustorii din comitatele Zemplin, Abánj, Sepesiu și Șaroș.

Apoi, afară de acea, vecinii Ocnelor salinare, de care Maramația prisosește, — poartă sare la camerele de depozitare, prin urmare în Maramația se învârtesc, ca ori în ce cetate, *bani mulți*. Dar încă pădurile cele întinse, din care în tot anul cu miile duc Tibiscul în jos, pe spatele sale, lemnele, — câți *bani* aduc proprietarilor? *)

Păpușoiul la șesuri, în timp sec, bine se face; ovăsul și grâul de primăvară până la culmile dealurilor asemenea aduc seceriș bunișor.

Însă pe lângă toată îmbelșugarea acestor grâne, — din cauză că munții cuprind o mare câtime de pământ, — nu se produce atâta sămânță, încât locuitorii să nu fie siliți cu sacul a alerga la piața Sighetului și cu bani în pungă, mai vârtos Rutenii, cari locuiesc în granița cea mai muntoasă, de către Galiția. —

*) Ce nu s'ar fi putut face cu atâția bani?! G. B. D.

asemenea act sfânt. Să auzim, de pildă, că actori profani să-vârșesc serviciul dumnezeesc al Sf. Liturghii, imitând pe preoți sau bătându-și chiar joc de ei. Firește că o asemenea procedură ar lovi grav sentimentele noastre de buni creștini și această profanare ar trebui să fie neîntârziat sancționată.

La noi în țară așa ceva nu se întâmplă. Se difuzează, după cât știm, numai serviciile Sf. Liturghii dela unele biserici din București sau din alt centru mai important, unde acestea se săvârșesc cu mai mult fast și precizie în cântări și predici bisericesti. Se poate oricând observa însă seriozitatea și circumspecțiunea cu care această chestiune este tratată.

Deci dacă am avea să-i facem instituției radio o încredințare pentru ceva, atunci ar fi doar aceea, că nu poate reda serviciul Sf. Liturghii în toată plenitudinea lui. Iar credincioșii noștri să înțeleagă, că ascultarea Sf. Liturghii la radio nu poate înlocui nici pe departe participarea personală la săvârșirea acesteia în biserică.

Indiferentismul religios la orașe nu crește pe urma acestei difuziuni. Dimpotrivă, am avut ocazia să vorbesc cu mai mulți intelectuali, de ambele sexe, cari, mi-au mărturisit, că dacă până acum nu călcau cu anii prin biserică, acum decând cu difuzarea Sf. Liturghii la radio, nu odată au fost împinși de curiozitatea de a asista și cu prezența personală în biserică la săvârșirea acestui sfânt serviciu. Îndemnul le-a venit pe această cale. Conștiința religioasă adormită li-a fost răscolită prin acest predicator, introdus pe nesimțite în casă.

Apoi nu putem trece cu vederea serviciul minunat ce se poate face pe această cale pentru cei bolnavi și cei condamnați să nu se poată împărtași direct de Sf. Liturghie în urma unei imposibilități fizice. Difuzarea serviciului divin la radio le înalță și înviorează sufletul făcându-i să retrăiască clipele solemne, petrecute la oficierea acestui sfânt act în biserică.

Știm, că invențiile moderne contribuie, ce-i drept, într-o largă măsură la mașinalizarea vieții omenești și la o simțitoare paralizare a acțiunilor noastre su-

fletești. Nu vom putea tăgădui însă și folosul ce-l pot da acestea, rațional întrebuințate, bunului mers și progresului cultural al omenirii. Noi, reprezentanții bisericii creștine, capabili de cel mai subtil spirit de adaptare, se cuvine să ținem pas cu progresul vremii și credincioși chemării noastre sfinte, să tragem tot folosul permis din produsele energiei și înțelepciunii umane pentru aservirea lor cu deplin succes cauzei mărețe ce o slujim.

Dr. I. VASCĂ,
Rectorul Academiei teologice.

O problemă de actualitate.

Înainte de războiu — lumea noastră românească era îngrozită de maghiarizarea numelor de familie și mai ales a numelor de botez.

De aceea unele organe bisericesti din Ardeal, ca să se evite schimonosirea numelor fiilor și fiicelor credincioșilor lor, au dat ordine confidentiale, ca preoții la botezul copiilor să evite acele nume cari pot fi maghiarizate, și să caute nume cari nu se pot maghiariza.

Așa s'a făcut aproape un sinaxar nou, particular, și au fost alese nume de botez, pe cari să nu le poată matriculantul civil maghiariza.

S'a sistat de a se mai boteza copii cu numele Alexandru (Sándor), Ștefan (István), Iuliu (Gyula) Nicolae (Miklós), Ioan (János), Victor (Gyözö), Constantin (Szilárd), Paraschiva (Piroska) și altele, pe cari spiritul de invenție drăcească aflase că trebuie maghiarizat.

În vechiul Regat, pacostea aceasta nu bântuia, dar bântuia altă boală, boala de a boteza

copii români ortodocși: Eduard, Ernest, Richard, Arthur, nume cari le întâlnim și la mulți fruntași din viața publică.

Acum că pacostea maghiarizării nu ne mai paște, iar în vechiul Regat nu este nici un motiv de a persevera în păcatul botezării cu nume streine, se impune o regulare generală. Aceasta o poate face însă numai Sfântul Sinod al bisericii ortodoxe pentru întreaga țară.

Trebuie să oprim direct pe preoții noștri, de a mai boteza pruncii și fiicele cu nume streine — și să abandoneze numele românești și romane ale străbunilor noștri. În matriculele botezaților să nu mai permitem să se introducă Richarzii, Arthurii, Valterii, Rudolfii, — cari sunt de origine streină.

Neamul nostru daco-român este poate unul din cele mai curate din Europa, și nu putem înțelege să mai schimbăm pe Mihaiu, Elena, Cornel-Cornelia, Maria, Veturia cu nume pocite: Gizella, Terezia, fără nici o tradiție în istoria neamului nostru.

Să deschidem sinaxarul bisericii, să deschidem paginile istoriei începând dela Traian, și găsim nume frumoase, cu accente dulci, pe cari a le purta trebuie să fie pentru fiii și fiicele noastre o mândrie și onoare.

Ce e strein — nu mai e iertat să se apropie de sufletul nostru.

Să curățim și matriculele de nume pocite — și neexprimabile și prin aceasta să dăm dovadă, că România trebuie să fie a Românilor.

F. O. R.

Mișcarea Ardealului pentru fundațiunea Gojdu.

În urma hotărârii fericite luate de comitetul central al „Frăției Ortodoxe Române” din Cluj, ziua de 4 Februarie a. c., când se va face în toate bisericile pomenirea neuitatului binefăcător Emanuil Gojdu, va prilejui una din cele mai frumoase manifestații populare ardelene.

Pe lângă oficierea parastasului, se vor ținea la sate cuvântări, iar în orașe conferințe, zugrăvindu-se viața unuia dintre cei mai mari patrioți pe cari i-a dat neamului Biserica ardeleană. Se va arăta, enorma importanță a fundațiunei sale pentru cultura românească de dincoace de Carpați, pregătind prin burse însemnate, clasa luptătorilor noștri din epoca robiei maghiare de ieri.

Sperăm, că moțiunile ce se vor vota în ziua de 4 Februarie, întărite cu miile de semnături ale Românilor din toate unghiurile Ardealului, vor servi guvernului nostru un argument decisiv pentru recuperarea acestui patrimoniu național.

Acuma să ne întorcem la statul politico-național. Români pe terenul politico-civil în timpurile trecute au jucat frumoasă rolă. Se poate zice, fără a mări lucru, cumcă la restaurațiuni și alegeri de deputați la dieta țării au avut cea mai mare înrăurire, au executat o rolă principală, — firește că au fost conduși necurmat de preoțime și de inteligenții seculari români, prin urmare planurile lor născând au fost combătute prin partide contare. Aceste frumoase drepturi ale castei privilegiate — mulțumită lui Dumnezeu! precum toată lumea ști, sunt împărtașite și cu foștii coloni acuma, dar și aceștia se bucură acuma de ceresul dar al libertății, de drepturile constituționale. Când dară din foile publicității s'a lăfit faima denumirii supremului comite în persoana Dr. Iosif Manu, săltau piepturile Românilor maramureșeni de bucuria ajunsă, și nu se poate spune cu câtă sete așteptau cu toții ziua instalațiunii, din cauza ca să vedem la constituirea oficiului județan folosindu-i maniera și să experiem în cotro va gravita ca Român din înaltul scaun al strălucirii sale.

Domnilor mei! Cu mirare și durere sfâșietoare de inimi am ceit în *Gazeta* și *Foaie*, ce apăsare rabdă și cum sunt înlăturați frații noștri români în comitatele Aradului, Timișoarei, Satumarelui și Bihorului ș. a., ș. a.: prin egoismul și dușmana fac-

țiune a Maghiarilor; — despre comitatul iarăși al *Sabolciului* în al 9 număr a. c., din *Politikai Ujdonságok*, unde din 42 de mii suflete gr.-cat., parte Ruteni, parte Români, necum cel puțin să fie aplicat de oficial, dară și din comitet de tot sunt eschiși. *) Iată frățietatea aclamată de Maghiari în praxă, cum se tâlcuește și în Maramureș. Acuma încă când împlinirea celor mai multe dorințe zace sub speratoriu, ce nu fac! Dar dacă vor lua în mâine toate frânele guvernării ce înșelațiunii n'or face?! Apere Dumnezeu! Pentru aceea nu pot să las fără reflexiune indiscreta expresiune a unui bărbat român: „Eu am studiat istoria generoasei națiuni ungurești și n'am aflat încă vre-un exemplu, că aceea să fi înșelat pe cineva, cu atât mai puțin pe Români” — șoade cuvinte în gura unui Român cult.**) Vrând nevrând, trebuie să închei cum — el umblând în Macedonia, Bucovina și Dumnezeu ști încă unde, în *Transilvania* născând a fost, că să fi fost sau cel puțin *Aprobatele și compilatele* să le fi văzut, nu putea răspera așa îndrăznețe cuvinte, și a avea putere o faptă istorică în fața lumii a schimonosi sau de tot nega. Cine a apăsă și de nenumărate ori a înșelat mai vârtos pe Români din Ardeal? Cine a adus și a făcut legile pentru

*) În Sabolciu Români erau, așadar, înlăturați deplin.
**) De sigur boer român bogat și maghiarofil, care n'a înțeles nimic din isto ille cetite de el! G. B. D.

Români, cele ignominioase ale *Aprobatelor și compilatelor*? Oare nu generoasa națiune ungurească din Ardeal? Să nu ne depărtăm de adevărul istoric.

Nu așa au decurs pe la noi lucrurile — aicea câțiva indivizi români apți și demni, afară de unul, toți sunt aplicați la *deregătorii*, precum: Ioan Jurca și Vasile Mihalca juzi primari, — Ioan Dunca, Sigmund Pap, Mihail Rednic și Ludovic Jura subjuzi. — Georgiu Jura pronotar, Petru Mihály subnotar secundar, Georgiu Vințu, Gyonge, Gabriel Mihalca jurasori, — Simeon Bondor, Rednic, Nicolau Joodi comisari de securitate, — G. Anderco asesor la tribunalul comitatului. — Durere însă că nu s'au aflat mai mulți.

Însă, pe lângă toate acestea, nu credeți Domnilor, că doară Maramureșienii au aflat peatra sapienței, că pe la noi se află bărbați români afară de toată excepțiunea. Zău! nu. Că nu e destul a naște Român și a confitea că sunt cetățean român, ci e de lipsă preste toate a-și ama națiunea sa, amoarea în faptă a dovedi, demonstra, interesele naționale cu căldură a le îmbrățișa, *cultivarea limbii și a literaturii, fără care nu poate sustă o națiune*, a o închoa, necurmat, continuă și deplin, că altaminte nepăsători de aceasta, de nu azi, *poimâne de bună seamă vor cădea jertfă altor națiuni*.

Apoi dacă vom întreba: din *gazetele noastre*

Nu ne plângeți pe noi... ...plângeți-vă pe voi.

Un ziar bucureștean se laudă cu avantajile distractive, de care se bucură publicul Capitalei și se gândește plin de compătimire la noi provincialii, cari suntem lipsiți de cele mai elementare distracții. Articolul din chestiune era intitulat: „Duminecă dimineța”.

Îl citesc să văd cum știu bucureștenii și în general orașenii să cinstescă „Ziua Domnului.” Iată ce spune articolul: „...bucureșteanul, Duminecă dimineța, nu mai are răbdare să lenească în pat, să caute o ocupație de circumstanță pentru a-și îndrepta axa timpului ieșit din făgaș, până la așteptarea prânzului, care constituie o țință.”

Duminecă dimineța distracții de toate felurile îndestulează cerințele cele mai variate.

Cinematografele oferă pe preț redus filmele abia rulate în premieră. Conferințe distractive și interesante au loc prin toate cartierele.

La Teatrul Național conferințele experimentale, atât de apreciate de spectatorii neîncăpători în vasta sală, continuă seria unor prelegeri excepționale, urmate de ilustrări teatrale. Pentru copii și tineret, filmele culturale dela fundația Dalles, cu explicații introductive, sunt o binevenită inovație. Concertele simfonice dela Ateneu, cu prezintări improspătate și inedite atrag acelaș public meloman.

Patinoarul din Cismigiu în mijlocul parcului de toată frumusețea, care rivalizează cu cele mai vestite grădini din Europa, e vizitat și folosit de diverse categorii sociale. La șosea săniuțele duc în sbor și clinchet chipuri îmbujorate și vesele. La cafenele elegante nu se găsește o masă liberă...”

Și toate acestea au loc Duminecă dimineța, când lumea creștină ar trebui să-și plece genunchii smeriți în fața sf. Altare.

Noi provincialii deși suntem lipsiți, în zilele de peste săptămână de cele mai elementare distracții, totuși suntem bucuroși, că Duminecă dimineța nimic nu ne împiedecă a lua parte la înălțătoarele slujbe bisericești, de zeci de ori mai frumoase și mai plăcute și de mii de ori mai folositoare decât toate distracțiile, ce le oferă lumea deșartă.

Aici ochii noștri clipesc și oftează după locașurile „Casei Domnului”. Urechile noastre ascultă, cu multă plăcere dulcile și duioasele cântări bisericești. Fumul de tămâie, ce se înalță întru miros de bună mireasmă duhovnicească, ne ridică sufletele în alte sfere de par’că nici nu am mai fi pe pământ, ci acolo sus unde sălășuește fericirea.

Nu ne mai interesează nimic ce este lumesc și de aceea înțelegem pentru ce marele proroc și împărat David, care deși locuia în strălucitele sale palate regești, totuși când se gândea la Biserică, exclama adeseori: „Un lucru cer dela Domnul și-l doresc fierbinte; aș vrea să locuiesc toată viața în Casa Domnului, ca să privesc frumusețea Domnului și să mă minunez de Biserica Lui”. (Psalm 27, 4).

Și teatrele și filmele de cinematograf, precum și toate conferințele ce se aranjază sunt bune și instructive, însă la timpul lor, nu Duminecă dimineța, când se face slujba sf. Liturghiei. Cât de neplăcut și de revoltător este a privi în timpul Liturghiei, văzând Biserica aproape goală, iar publicul să-l știi în același timp dând târcoale pe lângă muzica ce cântă în piață, sau să-l vezi îngrămădit într’o sală de spectacol, nustrându-se chiar cu hrană contrară sufletului său.

Noi ne putem lăuda mult cu roadele, ce culegem după „distracțiile”

noastre sufletești, pe când orașenii ar trebui să roșească de rușine.

Noi creștem o tinerime curată și religioasă și conducem un popor întreg numai cu sabia Duhului Sfânt, care este cuvântul Dumnezeu (Efeseni 6, 17). Tinerimea dela oraș și-a îndopat sufletul cu atâta „hrană” până a ajuns la întunec și orbie sufletească.

La noi de-abia auzi de un criminal la un județ întreg în ani de zile, deși avem de-abia 3 jandarmi

la 5 comune, pe când la oraș, cu regimente întregi de jandarmi, cu sergenți de stradă tot la câte 100 de pași și cu mulțime de agenți de siguranță, totuși crimele și furturile se țin lanț.

Știu domnii dela oraș să ne dea explicația acestor cauze?...

Până nu primim răspunsul și până nu-i vedem „cu sac și cenușe” (Mat. 11, 21) strigăm neîncetat: „Nu ne plângeți pe noi, ci mai vărtos vă plângeți pe voi.” Pr. V. Puica

Activitatea cercului I. religios Vima-mare prot. Lăpuș, în decursul anului 1933.

Preoții At. Cădea, I. Roman iun., Gh. Micu, E. Roman și A. Roman, aparținători cercului I. religios s’au nizuț și în anul trecut să-și îndeplinească datorința cu conștiințiositate. Preocupați de ambiția că cercul religios trebuie să ocupe locul întâi și în realitate, nu numai în ordinea arondării — fiecare membru s’a silit să se achite onorabil de însărcinarea primită la diferite întruniri.

Pe teritorul cercului sunt 6 bisericici. La fiecare s’a ținut câte o întrunire ordinară, când pe lângă serviciul divin în sobor, explicarea pericopei și ținerea unei conferințe populare, s’a oficiat — la dorința credincioșilor — și taina sfântului maslu. Fondul de propagandă religioasă s’a ridicat la suma modestă de 1185 Lei.

Pe lângă ședințele ordinare s’au mai ținut patru întruniri extraordinare, combinate cu cercut cultural învățătoresc de sub conducerea dlui director Augustin Herman din Răzoare. Aceste întruniri combinate sunt cele mai înălțătoare. Membrii corpului didactic împreună cu slujitorii altarului, ca adevărați luminători ai poporului, învățând și luminând tineretul și poporul, se întregesc reciproc în activitatea lor.

Programul variat, de regulă executat de învățătorul local cu elevii

școlai, delectează foarte mult inima ascultătorilor. Sfaturile sătești, cu subiect diferit, împărțite de învățători se îmbrățișează cu îndemnul duhovnicești, date de preoți ridicând moralul și mișcând sufletul credincioșilor. Adescori de pe fața lor se poate citi starea psihică de mulțumire, ce-i stăpânește.

La ședințele combinate cercul religios participă — pe lângă serviciul divin în sobor împreună cu predică — și cu câte o conferință populară religioasă. Pr. Gh. Micu

Destindere.

Destindere este cuvântul de ordine ce flutură prin toată țara. Toți aprobă necesitatea destinderii ca salutară pentru țară, dar nimeni nu arată materia din care cuvântul trup să se facă. Se muncesc toți pentru aflarea de formule cum să fie pace, ca din realitatea de azi tristă, cu duh de răzbunare, nimic să nu se schimbe. Destinderea însă este atât de ușor de făcut, fără să se cerșească învoirea nimănui.

Iată un sfat duhovnicesc extras din plângerile generale. Să se aplice legile în vigoare, bune, rele cum sunt, prompt și pentru toți egal, cu cea mai aspră pedeapsă față de slujbașii, car

române câte exemplare se poftesc în Marmăția?, ușor vom răspunde: 8 până în 10. Iată barometrul cliimei naționale! Cum dară vom vorbi limba cea cultă și ști literatura? Fără de a studia, că porumbul fript fără osteneală nu cade în gură; iarăși limba culinară nu dă drept de a se numi inteligent român.

Din secularii români, afară de unul, care lege (cetește) vreo iotă din gazetele noastre, apoi, cum va ști statul națiunii române, cum va judeca despre trecutul și prezentul poporului român, cum va ști lucra la vindecarea ranelor naționale, la înfăptuirea unui venitor pentru noi mai fericitor? Că din cele maghiare nu mult se va îndrepta în calea, în care nu se deslușesc, ci se înegresc și se desmințesc virtuțile Românilor. Nu e mirare dară dacă se arată străini de către limba și literatura noastră și nu se fac proelivi de a pofti sau a primi instanțe și alte oficioase relațiuni scrise în limba română. Nu e mirare, dacă la o vorbire sau toast român însuși ei strigă „nem halljuk” (să nu ascultăm). În aceste împrejurări apoi cine va cuteza în comitet a vorbi românește? — sau ce e mai mult, a pofti ca protocoalele să se ducă și în limba română? Adevărat, în furnicar ar băga omul mâna, și asupra unei fortărețe obsidionate nu cad atâtea glonțuri odată câte guri ar striga, însuși și române,

asupra cutezătorului. *)

Clerul iarăși, afară de vre-o 10 înși, asemenea nu lege gazete românești, ca și cum acelea înaintea lor ar fi terra incognita, și apoi, după axioma ignoti nulla cupido, negustând dulceața, nu se pot svârcoli din întuneric la lumină, ci rămân în gură cu dinți necurmat strepeziți. De altminte nu se poate afirma, cum că statul material îi retrace dela abonare, că barem ca clerul român în relațiune către alte cleruri preste tot nu e așa, precum timpurile prezente ar aduce cu sine — prevăzut, totuși în Ungaria se bucură de o provisiune mai călduroasă. Și dacă nu se stărnesc din somnul nepăsării, ce e apoi urmarea? Voiu să o spun oarșan. Afară de corespondențele bisericești și școlare, toate alte lucruri în limba maghiară curg: dintre preoți, cu știrea mea cei mai mulți sau nu cutează să scrie vre-o relațiune, vre-o instanță prin popor îndreptândă către comitet sau oficialii civili, sau de loc nu-s harnici a o depune în limba română, iară care ar putea, aceia se tem de periclitarea cauzei.

Doamne Sfinte! pentru acei prerveriți din protopopi și preoți amați în Christos frați și bravi seculari români! Rogu-vă, luați în deaproape considerațiune timpurile prezente, când toate națiunile

*) Eră o culme a desnaționalizării! Ticăloșia boerească și greco-catolică își iubiă prohodul! G. B. D.

din ce în ce merg, se apropie către scopul dorințelor sale, limba și literatura sa, ca pe cele mai scumpe clenodii le apără și le cultivesc, de toată neghina, le sfântură și sunt gata orice a pătimi, decât de dânsule a se lepăda. Cine ști viitorul? Sub perdeaua tainelor ce zace? Oare prin nepoții și strănepoții noștri nu ni se va imputa nepăsarea noastră? Drept aceea să ne îmbărbătăm unii pe alții și să ne însuflețim cu originea noastră genetică, reflectând că până când moșii noștri în bună armonie au viețuit, clenodiile sale naționale le-au apărut; până atunci nime pe pământ a fost în stare de a-i cotropi, — așa și noi, dacă vom trăi în unire, cauzele noastre naționale cu toții le vom îmbrățișa, și 60 de mii suflete nu ne vom lăsa unealtă în mâinile altora, limba și literatura; prin abonarea la gazete și alte cărți folositoare vom promova, — dar zic cu toții, că unde e unul nu-i putere, unde-s doi puterea crește și pismașul nu sporește; *) — atuncea, atuncea pot striga cu poetul „că de n’a perit românul când oardele barbare veniau ca și lăcustele în agrii sămănați... Acuma când brațul tău ager în lume e cunoscut, dar mai crezi, bravule române, că ești perdat? **)”

G. Bogdan-Duică.

(Va urma).

*) Semn că autorul știă ceva din Vasile Alexandri! G. B. D.
**) Mureșan!

vor abuza de legea dată lor spre aplicare. Să se exercite cel mai mare control la toate autoritățile cari manipulează bani publici, ca să nu se mai poată publica prin gazete că în cutare loc s'au defraudat atâtea sute de mii sau milioane. Funcționari fără anchetă și vină cuprinsă în lege, nu în bunul plac, să nu poată fi suspendați sau amovați. Funcțiile publice să se dea după censul de calificare, pregătirea școlară. Omul muncitor, cinstit este de prețuit la locul de serviciu, în mod stabil.

Cetățenii să fie tratați uman de toți slujbașii cu aplicarea atribuțiilor

nilor legii, cu urbanitate nu cu sălbătăcie, cu grobianitate.

Să se încerce de sus aplicarea acestor principii și urmarea va fi destindere pe întreaga linie, căci numai practica nedreptăților sau inegală aplicare a legilor, și în spirit de partid este ce dă tărie șefilor și împedecă să afle formula de destindere.

Îndată ce bărbații cu răspunderi în stat nu vor mai arăta mulțime de acte de nedreptate; îndată ce masa mare a cetățenilor va fi mulțumită, conducătorii vieții publice vor sta la punctul de destindere prin abandonare, nu prin rugăminte. St. Gh.

† Moartea prot. VASILE GAN

În ultimul moment primim vestea încetării din viață a protopopului Vasile Gan dela Baia-de-Arieș. Faptul a impresionat dureros toate cercurile oficiale ale Eparhiei, dar îndeosebi pe P. Sf. Episcop Nicolae, care avea o veche stimă și afecțiune pentru protopopul atât de înțelept, cinstit și activ în toate domeniile vieții noastre bisericesti și naționale. Cu el dispărea una din cele mai frumoase fi-

guri ale Clerului nostru, care timp de aproape 50 ani a luptat eroic pentru credință și neam. Pentru vredniciile sale deosebite P. S. Episcop i-a conferit titlul de iconom-stavrofor. Moare în vârstă de 75 ani. Odihnească cu dreptii. Funerariile erau hotărâte pentru 25 I. c. P. Sf. Episcop Nicolae este reprezentat prin pâr. *Dr. Sebastian Stanca* consilier eparhial. Vom reveni în numărul viitor.

INFORMAȚIUNI Central

Servicii divine și predici în bisericile din Cluj. Duminecă 28 Ianuarie c., la sf. Liturghie, vor servi la *Catedrală*: Pr. Ioan Goron, Ioan Mitariu, Nicolae Ivan și protodiacon Dr. Ioan Vască. Predică Pr. Ioan Mitariu. — La biserica „*Sf. Nicolae*“: Pr. Ioan Cociuban și diacon Vasile Bogdan. Predică Pr. I. Cociuban. — La bis. „*Coborârea Duhului Sfânt*“: P. On. protopop Nicolae Vasiu și arhidiacon Dr. Orest Bucevski. Predică protopop Nicolae Vasiu.

Funerariile lui Teodor Mihali. În mormântarea marelui luptător naționalist Teodor Mihali s'a făcut în condiții vrednice de viața lui. Guvernul i-a acordat cinstea unor funerării naționale. Toate autoritățile civile și militare precum și tot Clujul intelectual au fost de față, spre a da cinstea supremă celui ce plecă din lumea aceasta. S'au rostit cuvântări impresionante de către P. S. Episcop Hossu, dl ministru Al. Lapedatu în numele Guvernului, dl Al. Vaida-Voivod, general Nic. Ganea, Alex. Dragomir, Iuliu Moldovan în numele Astei, Vl. Ghidionescu în numele Ligei Culturale, Nic. Drăgan în numele Primăriei etc. Domnul să-i facă parte de bucuria cerească.

O numire nimerită. Dl Victor Papiian profesor universitar, a fost numit comisar al guvernului pe lângă Teatrul Național și Opera Română din Cluj. Este o atenție pe care o subliniem cu satisfacție, fiindcă ea se acordă unui autor dramatic remarcabil, din fericire și membru distins

al Bisericii noastre. Acela, care ne-a dat neîntrecutul mister ortodox „*Cerurile spun*“ ne pregătește noi surprize ale talentului său teatral, justificând o distincție minimă, ce i s'a acordat prin numirea recentă.

Repararea unei greșeli grave. Se știe, că pâr. protopop Ioan Moța dela Orăștie, fusese arestat și depus în închisoarea Tribunalului din Deva, pe motiv că ar avea legături cu mișcarea „gardistilor“. Faptul a produs o mare consternare în tot Ardealul, care știe ce operă culturală și națională admirabilă făcuse acest luptător neobosit, timp de aproape 40 de ani. Se produsese o gravă eroare, ce nu putea dăinui. Intelectualii județului Hunedoara au făcut o intervenție colectivă, și pe urma ei distinsul fruntaș a fost pus în libertate, după o prevenție inutilă de două săptămâni. Îi dorim să-și păstreze neștirbită încrederea și pasiunea pentru Patria, la a cărei consolidare a contribuit atât de mult.

Consiliul ecumenic al organizațiunii creștine din Geneva a luat hotărârea să publice o revistă, buletin de pedagogie religioasă pentru țările ortodoxe. Buletinul a început să apară dela 1 Ianuarie 1934, de patru ori pe an, în limba franceză. Abonamentul 15 franci francezi pe an. Se recomandă preoților, profesorilor și altor oameni ai bisericii, cari știu francezește. Doritorii de a o abona vor aviza până la 1 Febr. la Consiliul nostru eparhial.

CĂRȚI ȘI REVISTE

O revistă de familie.

Publicăm cu plăcere rândurile ce urmează:

„Constatând lipsa unei reviste creștine pentru familia ortodoxă, revistă care să oglindească întreaga noastră viață națională și religioasă în scris și ilustrații, am hotărât, împreună cu o seamă de pretini, editarea unei asemenea publicații lunare, sub auspiciile „*Frăției ortodoxe române* — secția Sibiu.

Primul număr al acestei publicații va apărea în cursul luni Febr. 1934.

Revista care va apărea în format mare și va fi bogat ilustrată, va avea un cuprins eclectic. Va căuta totuși să popularizeze îndeosebi concepția de viață a sfintei noastre Biserici dreptmăritoare, precum și bogățiile arhitectonice și picturale ale ei, din cuprinsul României ca și de peste granițe. În același timp revista va duce în familie și priveștiile fermecătoare ale pământului românesc.

Mai departe, ea va publica pagini din istoria națională și bisericască și va da locul cuvenit oricărui cuvânt ziditor de conștiință românească și ortodoxă. În paginile ei vor găsi adăpost și creațiile literare educative, povăuirile din domeniul medicinei populare și gospodăriei casnice etc.

Prețuind după cuviință vrednicia scrisului D.-Voastră și cunoscând devotamentul cu care Vă puneți acest scris în slujba neamului, Vă rugăm să binevoiți a onora revista „*Viața ilustrată*“ cu prețioasa D.-Voastră colaborare.

Ne-am bucura deosebi, dacă odată cu articolele ce ne veți trimite ne veți indica și izvoarele, de unde am putea reproduce ilustrații potrivite la text. Aceasta, firește, când este cazul.

Primiți Vă rugăm, Prea Stimate Domnule, odată cu anticipatele noastre mulțumiri, asigurarea deosebitei noastre considerații. *Nicolae Colan*, rectorul Acad. teol. din Sibiu.“

*

Dr. Vasile Petrașcu, prof. la Academia teologică din Cluj — *Catavasier* cuprinzând odele sau pesnele canoanelor din Dumineci și sărbători peste întregul an bisericesc — aplicate și fixate pe notație liniară.

Această lucrare, al cărei conținut îl rezumă însuș titlul, a fost oferită stranei ortodoxe ca un prețios dar de Crăciunul anului 1933 — și darul este cu atât mai prețios, cu cât răspunde imperioaselor trebuințe de unificare și aplicare corectă a cântării în cultul Bisericii noastre, în care esențialul este nu muzicalitatea gurii noastre, ci muzicalitatea inimii, a ideii, a duhului exprimat în text.

Până acum cea mai popularizată carte de cântare bisericască pe notație liniară, în părțile acestea, este a lui Cunțan, care însă, mai ales pentru catavasiile nu dă decât modelele unor podobii pe cari să se aplice restul pesnelor — evident după pri-

ceperea și gustul cântărețului, care a făcut din melodia bisericască aproape atâtea variante câți cântăreți. Iar uneori, neținându-se seamă de orânduiala Sf. Părinți, din canonul 75 al sinodului VI (691), spre a se arăta mai iscușiți, împrumutând din cele auzite de pe la teatre — după cuvântul sf. Ioan Hrisostom — silesc firea spre răcnire și rostesc cele nepotrivite Bisericii, nevoindu-te să asisti la strigăte și la o prozodie enervantă, dacă nu necuviincioasă.

Dl Petrașcu, în situația dsale de profesor de Tipic și Cântare bisericască la Acad. teologică ort. din Cluj a constatat toate neajunsurile cântării cultuale — și dată fiind sâr-guința și priceperea dsale, dovedită din seria lucrărilor anterioare, nu se putea să nu răspundă acestei lacune prin admirabila sa lucrare.

Cuprinzând catavasiile Nașterii, Botezului, Întâmpinării, Buneivestiri, Floriilor, Paștilor, Înălțării, Adormirii și Crucii — adică acele ce se cântă în decursul întregului an liturgic — și după puțină inițiere putând fi utilizate chiar de cantorii sătești, această carte va trebui să facă parte din cărțile de strană, alături de octoii și celelalte.

Iar distinsului autor pentru prețiosul serviciu adus cultului Bisericii noastre, cuvine-i-se nu numai toată lauda ci și toată recunoștința, mai ales că prin acest început ne face să nădăjduim, că rând pe rând ne va da pe notație cântările cele mai des întrebuițate, la toate ierurgiile — adăugând un nou cuvânt de omagiu Academiei Ortodoxe din Cluj care ne-a dat încă un dar de Crăciun în cartea de predici a părintelui Buzdug. fl. m.

CONVOACARE

Reuniunea „*Corul Episcopiei ortodoxe din Cluj*“ — conform dispozițiilor Art. 9 din statute, se convoacă prin această cale la

Adunarea generală anuală

pe ziua de 2 Februarie a. c., orele 10 a. m., în sala Consiliului Eparhial, Str. Iuliu Maniu 36, cu următoarea

Ordine de zi:

1. Deschiderea Adunării.
2. Rapoartele: secretarului, bibliotecarului și casarului.
3. Raportul censorilor și darea absoluturului.
4. Alegerea Comitetului și dirigintei.
5. Eventuale propuneri.

Cluj, la 25 Ianuarie 1934.

Dr. Seb. Stanca, președinte. Dr. Ioan V. Todea, secretar general.

POSTA REDACȚIEI

Pr. I. B. în N. Mulțumiri. Faci foarte bine, că te ocupi de aceasta importantă problemă. Îți dorim izbândă în Domnul. În celelalte chestiuni n'avem cuvânt.

Pr. A. E. în F. Regretăm, dar nu putem publica articole de polemică cu Episcopii din alte Eparhii. Tratatate impersonal subiecte și nu pierd nimic din valoarea lor. Din contră, câștigă.

Pr. A. T. în M. Predica e frumoasă. Dar gazeta e prea mică. Poate mai târziu. Am fi bucuroși să ne dai cazuri tipice de pocăință din parohia dtale.

Pr. St. M. în Tr. „Cad frunzele“ s'a primit și se va publica.

Pr. Ifr. B. în M. Samuil Dan se arată un bun creștin și ne bucurăm de dragostea lui pentru catedrala noastră. Versurile sunt duioase, dar n'avem loc suficient să le publicăm. Să le trimiți la o foaie populară.

Dr. I. P. avocat în Tr. L. Primit și se va publica. Așteptăm și alți membri ai Adunării eparhiale.

Tipografia Eparhiei ortodoxe române, Cluj.